

## Maitse- ja ravimtaimed, aiaviljad ja talulilled:

### Talulilled:

- laialehine kellukas 'Alba',
- kosmos 'Erna' – pärit Viljandimaa memmelt,
- sõrmkübaralill,
- teleekia,
- harilik rõngaslill,
- talinelk 'Mäekonnu punane',
- talinelk 'Karula segu',
- kurekell 'Karula segu',
- kukekannus 'Roosu Mari sinine' Saaremaalt,
- loitev tulinelk ehk pallav armastus,
- tokkroos 'Prantsusmaa roosa',
- tokkroos 'Mooste punane',
- mägijumikas ehk püsirukkilill,
- harilik sinilatv (valgeõieline),
- lõvilõug segu,
- Vanaema aia moon e unimagun (punane topeltõis)

### Maitse- ja ravimtaimed:

- punane siilkübar,
- üheksaväginine,
- lõhnav neitsikummel,
- Moldaavia tondipea,
- saialill,
- Mauri kassinaeris (see, kelle õitest saab sinist teed),
- sidrunmeliss,
- harilik naistenõges, mõnel pool kutsutakse ka harilik meliss,
- harilik pune (oregano ehk vorstirohi),
- kreeka pune,
- mägi-piparrohi,
- aedruut,
- aedsalvei,
- harilik iisop,
- aniisi-hiidiisop ('Golden Jubilee),
- veiste-südamerohi,
- liht-naistepuna,
- **tähklavendel – otsas**
- till,
- leeskputk ehk taliseller,

- koriander,
  - pastinaak,
  - kikkaputk *Angelica archangelica* – seemned vajavad idanemiseks läbikülmumist, seega on mõistlik külvata kas sügisel või talikülvina,
  - aedmalts ehk põhjamaa spinat (punane),
  - Virgiinia tubakas 'Samsun',
  - Söögipeet 'Siiru-Viiru' ehk 'Chioggia'
  - rebashein ehk amarant (punane),
  - talisibul
  - rindeline sibul - otsas
  - maasikafüüsal,
  - Mehhiko füüsal ehk tomatillo
- **Taliküüslauk 'Lindora'** – 1 aasta seeme, hea hoolitsuse korral kasvavad 3 aastaga väga võimsad küüslaugud.
  - **Saaremaa roosa pesasibul** – Ühest sibulast kasvab 4-12 sibulat. Väga hea salatisibul ja peenikesed pealsed. Kasvatatakse nii sibula kui ka pealsete saamiseks. Säilib väga hästi. Putkub väga harva, seetõttu saab paljundada ainult sibulatega. Minu sibulad on pärit Saaremaalt Kungla, Kärdu ja Kaunispe küladest. Pakis 10 sibulat, hind 5€.

#### Kõrvitsad:

- Kõrvits '**Marina di Chioggia**' Cucurbita maxima - Itaalia pärandsort, roheline, krobeline sinakas-rohelise koorega, väga rikkaliku ja magusa maitsega, tumekollase viljalihaga, 2-5 kg suurused viljad.
- **Hokkaido kõrvits** Cucurbita maxima – Parimad kõrvitsad salatiks, supiks, praeks ja koogiks. Üliõhukese koorega, söödav koos koorega, viljaliha tihe ja pähklike maitsega. Kui tahad ise seemneid võtta, siis ei soovita sama liiki kõrvitsaid samas aias ja naabruskonnas kasvatada.
- **Viigilehine kõrvits** Cucurbita ficifolia – Väga eriline kõrvits Mehhikost, seal tuntud nimega Chilacayote. Valge viljalihaga, noored viljad söödavad nagu suvikõrvitsad, täiskasvanud viljad sobivad hästi kõrvitsakommide tegemiseks, värskelt smuutidesse ja värskettesse salatitesse, vee maitsestamiseks.

#### Kurgid:

- '**Jõepera**' – pärandsort Jõepera külast. Kasvab väga hästi avamaal. Viljad lühikesed ja helerohelised.

- **'Della valge'** - on maitsev valge lühiviljaline kurk, 100 a. vana Kansase sort.
- **'Pariisi lühike'** – sobib nii kasvuhoonesse kui avamaale.
- **'Suyo pikk'** – pikk kasvuhoonekurk Põhja-Hiinast.
- **Mehhiko pisikurk** – Mehhikost pärit liik. Viljad pisikesed 2-4 sm, sobivad hästi süüa värskelt ja hapendatult.

### Herned ja oad:

- Aedhernes **'Vanaema hernes'** 15gr 5€ 1 pakk tellija kohta.

Seemne olen saanud oma ema käest, kes sai selle omakorda oma ema käest. Ema mäletamist mööda kasvatas vanaema kogu aeg seda hernest. Seega on 'Vanaema hernes' kasvatatud põlvest põlve juba 100 aastat.

Minu vanaema elas Kannu külas, endises Lasva vallas, Võrumaal.

Hernes on 150 – 180 sm kõrge. Õied valged, ühe või kahekaupa õievarrel. Kaunad pikad, rohelist, kaardus. Kaunas kuni 10 tera.

Maha külvamisest kuni valmis kaunadeni kulub umbes 50 päeva. Väga magusad. Süüa kõlbavad ka noored kaunad ja võrsed.

Maha olen külvanud esimesel võimalusel, kui maa kannatab juba harimist.

Tavaliselt aprilli lõpus. Seemnete külvil vahe 5 x 5 sm, kahe rea vahe 10-15 sm.

Vajab toestamist.

Juuni lõpus olen teinud teise külvi, siis saab teise saagi augustis. Hilisema külvi puhul kimbutab jahukaste. Teised haigused pole silma jäänud ega taimi märgatavalt kahjustanud. Samuti ei ole kahjurid talle märkimisväärselt kahju teinud.

Jäta mõned taimed kindlasti seemnetaimedeks, kust saad uue aasta tarvis ise seemneid võtta. Seemned säilivad idanemisvõimelistena kuni 6 aastat.

- Aedhernes **'Biskopen'** kutsutakse ka Rootsi punane hernes. Soovitan süüa lesthernena või valminud herneid aedviljaroogades. Kasvab 2-3 m kõrgeks. Lillakaspunased õied. Kasvuaeg 120 päeva. 10 gr. 5pk
- Aedhernes **'Tädi Miisi'** madal hernes. 10 gr. - otsas
- **'Miisi türgiuba'** – kollase kaunaga madal vahauba. Saagikas ja maitsev. Valmides on oad sinakasmusta värvi. Kõrgus 35-50 sm, pakis 30 tk - otsas
- Lattuba **'Hilda'** Pärnumaalt Tootsist. Kaunad kollased ja pikad, annab saaki väga pikalt ja ohtralt. Kaunad ilma kiududeta. Oad valmides sinakasmustad. Kõrgus kuni 5 m, pakis 12 tk, vanaperenaine ise ütles, et temale piisab kolmest taimest, et suvi otsa söönuks saada. - otsas
- Läti roheline kaunaga lattuba. Kõrgus kuni 5 m. Kaunad kiududeta, oad valmides valged, saagikas, pakis 12 tk. - otsas